

**Натисніть тут, щоб
купити книгу на сайті
або замовляйте за телефоном:
(0352) 51-97-97, (067) 350-18-70,
(066) 727-17-62**

Передмова

Структура і зміст програми з географії базуються на принципах неперервності й наступності шкільної географічної освіти, її інтеграції на основі внутрішньо-предметних і міжпредметних зв'язків, гуманізації, урахування вікових можливостей учнів, практичної спрямованості.

Оцінювання навчальних досягнень учнів з географії здійснюється з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей і передбачає диференційований підхід щодо його організації.

Мета посібника — допомогти учням та вчителям географії у підготовці до уроків узагальнення у 7 класі загальноосвітніх навчальних закладів.

Посібник укладено відповідно до вимог чинної програми з географії, затвердженої Міністерством освіти і науки України. Він дає змогу здійснювати ефективну перевірку рівня опанування учнями програмового матеріалу.

До кожної теми подано перелік основних вимог до знань, умінь і навичок учнів — «Очікуванні результати навчально-пізнавальної діяльності».

Посібник містить завдання чотирьох рівнів складності (за типологією завдань для зовнішнього незалежного оцінювання):

- **Завдання першого рівня складності (початкового)** — це тести і завдання для перевірки знань з географії, що вимагають однозначної відповіді на запитання.
- **Завдання другого рівня складності (середнього)** — це тести і завдання для перевірки знань з географії, що вимагають неоднозначної відповіді на запитання.
- **Завдання третього рівня складності (достатнього)** вимагають глибоких знань з географії, умінь робити зіставлення та деякі висновки.
- **Завдання четвертого рівня складності (високого)** — це комплексні питання, які дають змогу учневі проявити творчі здібності, висловити власні думки, переконливо аргументувати особисту життєву позицію.

Структура запропонованих у посібнику уроків узагальнення така, що дає змогу використовувати як усі завдання, так і окремі з них.

Шкала оцінювання:

- I. Початковий — 4 питання (по 0,75 бала). Максимальна кількість балів — 3.
 - II. Середній — 3 питання (по 1 балу). Максимальна кількість балів — 3.
 - III. Достатній — 2 питання (по 1,5 бала). Максимальна кількість балів — 3.
 - IV. Високий — 1 питання (3 бали).
- Усього 12 балів.

Сходи́нки навчальних досягнень

Оці́нка в балах	12						
	11						
	10						
	9						
	8						
	7						
	6						
	5						
	4						
	3						
	2						
	1						
						→	
	1	2	3	4	5	6	№ теми
							Дата проведення

Рухаючись “сходи́нками навчальних досягнень”, ви, любі друзі, стаєте на шлях пошуку, пізнання, самоствердження.

Бажаємо вам цікавої та щасливої подорожі у чарівний світ географії. Ваші успіхи сприятимуть процвітанню та збагаченню нашої України і тішитимуть учителів та батьків.

Долайте “сходи́нки” і прагніть якомога вищого рівня!

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНЯ/УЧЕНИЦІ

ТЕМА 1. ВСТУП. ЗАКОНОМІРНОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДИ МАТЕРИКІВ ТА ОКЕАНІВ

знає материки, частини світу, океани, різні види карт; **знає** і уявляє форму Землі, дні рівнодення та сонцестояння; **розуміє** і **наводить** приклади добових і річних ритмів як наслідків осового обертання та орбітального руху Землі; **знає** і **розуміє** основні етапи розвитку геологічної історії Землі, наслідки руху літосферних плит, найбільші платформи та області складчастості, основні і перехідні кліматичні пояси; **наводить** приклади форм рельєфу на материках і в океанах, платформ і областей складчастості, різних за властивостями повітряних і водних мас, типів клімату, теплих і холодних течій, природних зон на материках; **знає** і **розуміє** гіпотези дрейфу материків, загальну циркуляцію атмосфери та їх вплив на природні умови Землі; **порівнює** вплив повітряних мас на погодні умови Землі своєї місцевості; **аналізує** закономірності розміщення форм рельєфу на материках та океанах, причини виникнення океанічних течій розміщення природних комплексів на материках і в океанах, взаємодію і взаємовплив океанів і материків; **вміє** практично використовувати інформацію тематичних карт: тектонічної, кліматичної і географічних поясів природних зон; **оцінює** значення для людини географічних знань про материки та океани; значення знань про географічні закономірності природи материків і океанів для життя людини; **досліджує** наслідки взаємодії Світового океану, атмосфери та суходолу.

ТЕМА 2. АФРИКА

знає дослідників материка, особливості тектонічної будови, основні форми рельєфу, географічне розміщення типів клімату, внутрішніх вод, природних зон на материках; **розуміє** особливості сучасного рівня соціально-економічного розвитку країн; **характеризує** географічне положення материка; **аналізує** закономірності розміщення форм рельєфу, кліматичних поясів, вод суходолу, природні зони, зональні типи ґрунтів; **описує** природу найвідоміших національних парків Африки; **визначає** типи клімату за кліматичною картою та кліматичними діаграмами; основні напрями господарського використання природних комплексів материка; **знаходить і показує** на картах різного масштабу: *моря*: Середземне, Червоне; *затоки*: Гвінейська, Аденська; *протоки*: Мозамбіцька, Гібралтарська, Баб-ель-Мандебська; *острів* Мадагаскар; *півострів* Сомалі; *гори*: Атлас, Драконові, Капські; *вулкан* Кіліманджаро; *нагір'я* Ефіопське; *плоскогір'я* Східноафриканське; *річки*: Ніл, Конго, Нігер, Замбезі, Оранжева, *озера*: Вікторія, Танганьїка, Ньяса, Чад; *водоспад* Вікторія; *пустелі*: Сахара, Наміб; *держави та їх столиці*: Єгипет, Нігерія, Південна Африка; **висловлює** судження про вплив природних умов і ресурсів на економіку країн; **оцінює** вплив природних чинників і діяльності людини на екологічний стан природних зон материка; **робить висновок** впливу клімату та природних зон на особливості життя і господарської діяльності людей; **обґрунтовує** вплив природних чинників на виникнення природних вогнищ захворювань і поширення епідемії.

ТЕМА 3. АВСТРАЛІЯ. ПІВДЕННА АМЕРИКА

знає дослідників материка, особливості тектонічної будови, основні форми рельєфу, географічне розміщення типів клімату, внутрішніх вод, природних зон на материках. Діяльнісний компонент: **порівнює** географічне положення Австралії і Африки характеризує населення та його господарську діяльність у різних країнах материка; **аналізує** особливості розміщення корисних копалин материка та їх вплив на господарську діяльність людини; **знаходить і показує** на картах різного масштабу: *моря*: Карибське; Коралове, Тасманове; *затоки*: Ла-Плата, Карпентарія, Велика Австралійська; *протоки*: Магелланова, Дрейка; *острови*: Вогняна Земля, Фолклендські, Галапагоські; Тасманія, Великий Бар'єрний риф; півострів Кейп-Йорк; *рівнини*: Амазонська, Оріноська, Ла-Платська низовини, Бразильське, Гвіанське, Західно-Австралійське плоскогір'я; *гори* Анди (г. Аконкагуа), Великий Вододільний хребет (г. Косцюшко); *вулкани*: Льюльялььяко, Котопахі; *річки*: Амазонка, Парана, Орінко, Муррей, Дарлінг; *водоспади*: Анхель, Ігуасу; *озера*: Маракайбо, Тітікака, Ейр; *пустелі* Атакама, Велика Піщана, Велика пустеля Вікторія; *держави та їхні столиці*: Бразилія, Аргентина, Чилі, Австралійський Союз; **порівнює**, зіставляє особливості природних умов Південної Америки та Африки; **пояснює** закономірності поширення основних форм рельєфу, особливості розподілу температури й опадів на материках, прояв широтної зональності на рівнинах і вертикальної поясності в Андах; **визначає** за кліматичними картами і кліматичними діаграмами – типи клімату; **оцінює** наслідки втручання людини в природні комплекси материка; робить висновки про основні напрями господарського використання природних комплексів материка, поширення стихійних явищ (землетруси, вулканізм) та їх вплив на життя людей; **пояснює** вплив рельєфу і клімату на формування вод суходолу, унікальність органічного світу, особливості заселення Австралії.

ТЕМА 4. АНТАРКТИДА. ПІВНІЧНА АМЕРИКА

знає історію дослідження та освоєння материка, першовідкривачів материка, особливості тектонічної будови, основні форми рельєфу, географічне розміщення типів клімату, внутрішніх вод, природних зон на материках, представників рослин і тварин; **наводить** приклади про значення міжнародного співробітництва у вивченні Антарктиди; **пояснює** відмінності між Антарктикою й Арктикою, **аналізує** особливості розміщення корисних копалин материка та їх вплив на господарську діяльність людини; характеризує особливості географічного

положення материка, риси природи, особливості тектонічної будови, клімат; **пояснює** причини утворення суцільного покривного зледеніння, його вплив на природу материка; закономірності розміщення форм рельєфу, клімату, внутрішніх вод, типів ґрунтів, рослин і тварин, природних зон, впливу господарської діяльності людей на природу материка; **позначає і показує** на карті Антарктичний півострів, моря Ведделла, Росса; **знаходить і показує** на картах різного масштабу: *моря*: Ведделла, Росса; *затоки*: Гуздонова, Мексиканська, Каліфорнійська, Аляска; *острови*: Гренландія, Ньюфаундленд, Великі Антильські (Куба, Гаїті, Ямайка), Малі Антильські, Канадський Арктичний архіпелаг; *півострови*: Лабрадор, Флорида, Каліфорнія, Аляска, Юкатан, Антарктичний; *рівнини*: Центральні, Великі, Лаврентійська височина, Примексиканська низовина; *гори*: Кордильєри, Деналі (г. Мак-Кінлі), Скелясті, Аппалачі; *річки*: Міссісіпі, Маккензі, Юкон, Колорадо; *водоспад* Ніагарський; *озера*: Великі (Верхнє, Мічиган, Гурон, Ері, Онтаріо), Велике Солоне; *держави та їхні столиці*: США, Канада, Мексика; **порівнює** рельєф і клімат Північної і Південної Америки; визначає основні напрями господарського використання природних комплексів материка; **досліджує** об'єкти Північної Америки, віднесені до світової природної спадщини ЮНЕСКО; **оцінює** роль України в дослідженні Антарктиди; **обґрунтовує** судження про вплив Антарктиди на природні особливості планети; **обґрунтовує** вплив географічного положення материка на його природу, особливості освоєння людиною; **оцінює** вплив господарської діяльності людини на природні комплекси материка; **висловлює** судження про економічний розвиток країн материка; **робить висновок** про механізм утворення стихійних явищ (торнадо, землетрус) та їх вплив на життя людей.

ТЕМА 5. ЄВРАЗІЯ

знає дослідників материка, особливості тектонічної будови, основні форми рельєфу, географічне розміщення типів клімату, внутрішніх вод, природних зон на материк; **характеризує** географічне положення материка; **пояснює** закономірності форм рельєфу, клімату, річок та озер, типів ґрунтів, типових рослин і тварин, природних зон материка; **аналізує** особливості розміщення корисних копалин на території материка та їх вплив на господарську діяльність людини; **знаходить і показує** на картах різного масштабу: *моря*: Північне, Балтійське, Середземне, Чорне, Азовське, Баренцове, Східносибірське, Жовте, Японське, Берингове, Південнокитайське, Аравійське; *затоки*: Біскайська, Бенгальська, Перська; *протоки*: Босфор, Ла-Манш, *острови*: Велика Британія, Ірландія, Нова Земля, Сахалін, Японські, Великі Зондські (Калімантан, Суматра, Ява), Філіппінські, Шрі-Ланка, Тайвань; *півострови*: Балканський, Апеннінський, Піренейський, Скандинавський, Таймир, Чукотський, Камчатка, Корея, Індокитай, Малакка, Індостан, Аравійський, Мала Азія; *рівнини*: Східноєвропейська, Західносибірська, Велика Китайська, Прикаспійська, Середньодунайська, Індо-Гангська, Месопотамська низовини, плоскогір'я Декан, Середносибірське, Казахський дрібнообковик; *гори*: Піренеї, Альпи, Апенніни, Карпати, Скандинавські, Уральські, Кавказ, Тянь-Шань, Гімалаї (г. Джомолунгма); *нагір'я*: Тибет, Іранське; *вулкани*: Гекла, Везувій, Ключевська Сопка, Фудзіяма; *пустелі*: Каракуми, Гобі, Руб-ель-Халі; *річки*: Рейн, Дунай, Дніпро, Волга, Об, Єнісей, Лена, Амур, Хуанхе, Янцзи, Меконг, Ганг, Інд, Євфрат, Тигр; *озера*: Каспійське море, Женевське, Світязь, Ладозьке, Байкал, Мертве море; *держави та їхні столиці*: Україна, Німеччина, Франція, Велика Британія, Італія, Росія, Китай, Індія, Японія, Туреччина; **порівнює** типи клімату в межах помірного поясу Євразії, висотні пояси в різних гірських системах; установлює причини різноманітності природи Євразії; **висловлює** судження щодо господарського оцінювання природних умов країни на прикладі України та країни за вибором; **оцінює** наслідки сучасного впливу господарської діяльності людини на природу материка; **обґрунтовує** судження про зв'язки України з країнами Європи та Азії; **робить висновки** про основні напрями господарського використання природних комплексів материка, поширення стихійних явищ та їх вплив на життя людей.

ТЕМА 6. ОКЕАНИ

називає великі водні об'єкти – моря, затоки, протоки; різні за походженням острови, природні багатства; **знає і розуміє** види природних багатств материків та океанів; джерела забруднення навколишнього середовища, роль міжнародних організацій з охорони природи; характеризує риси географічного положення океанів, особливості клімату океану; **порівнює** переміщення океанічних течій у північній і південній частинах океану, **досліджує** виникнення форм рельєфу, течій, островів; **знаходить і показує** на картах різного масштабу: *течії*: Північна та Південна Пасатна, Курсіо, Західних Вітрів, Каліфорнійська, Перуанська, Північнотихоокеанська, Східноавстралійська, Гольфстрім, Північноатлантична, Канарська, Лабрадурська, Бразильська, Бенгальська, Мадагаскарська, Мусонна, Західноавстралійська, Західних вітрів; *острови*: Нова Зеландія, Нова Гвінея, Гавайські, Маріанські, Ісландія; **порівнює** властивості водних мас різних частин Тихого океану, географічного положення Індійського океану з Тихим та Атлантичним океанами; **пояснює** вплив океану на природу материків і життєдіяльність людей, зміни природних комплексів під впливом людської діяльності та виникнення антропогенних ландшафтів; **розрізняє** основні види забруднення довкілля: хімічне, радіаційне, біологічне, теплове, звукове; **знаходить і показує** на карті вже відомі природоохоронні території, райони екологічного лиха; прогнозує зміни природних умов під впливом людської діяльності; **аналізує** рівень забруднення навколишнього середовища на материках і в океанах за показниками екологічного моніторингу; **висловлює** судження про шляхи розв'язування екологічних проблем материків та океанів; **оцінює** роль міжнародного співробітництва у розв'язуванні проблем взаємодії природи і суспільства вплив океану на життя і діяльність людей на прибережних територіях; наслідки впливу людської діяльності на природу океану; можливості використання природних ресурсів океанів і наявні екологічні проблеми; наслідки використання людиною природних багатств материків і океанів; **обґрунтовує** зв'язок клімату океану з атмосферною циркуляцією та переміщенням течій, своєрідність органічного світу; зміни природних умов внаслідок інтенсивного природокористування; **робить висновок** про механізм утворення цунамі та його вплив на життя людей; **дає** господарську **оцінку** природним ресурсам.

ВІДПОВІДІ ДО УСІХ ЗАВДАНЬ ЗАПИШІТЬ У БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ,
ПОДАНИЙ НА ЗВОРОТІ СТОРІНКИ

ПОЧАТКОВИЙ РІВЕНЬ

Завдання з вибором однієї правильної відповіді.

1. Вкажіть, як поділяють карти щодо змісту:
 - а) загальногеографічні;
 - б) навчальні;
 - в) карти світу або карти півкуль;
 - г) великомасштабні.
2. Вкажіть форму рельєфу з абсолютною її висотою над рівнем моря від 200 до 500 метрів:
 - а) низовина;
 - б) плоскогір'я;
 - в) височина;
 - г) гора.
3. Вкажіть, який тип клімату в Парижі та Києві:
 - а) мусонний;
 - б) континентальний;
 - в) морський;
 - г) помірно континентальний.
4. Вкажіть визначення платформи:
 - а) ділянка платформи, де тверді кристалічні породи фундаменту виступають з-під осадових порід чохла на поверхню;
 - б) відносно стійка ділянка земної кори з досить плоскою поверхнею;
 - в) ділянка рухомого поясу, в якій відбувається зім'яття пластів порід у складки;
 - г) ділянка платформи, де фундамент занурений на глибину і всюди перекритий потужним осадовим чохлом.

СЕРЕДНІЙ РІВЕНЬ

Завдання з вибором кількох правильних відповідей.

5. Вкажіть плоскогір'я, розташовані на території Євразії:
 - а) Бразильське;
 - б) Середньосибірське;
 - в) Декан;
 - г) Аравійське.

Завдання, що передбачає запис правильної відповіді у таблицю.

6. Вкажіть шари порід материкової земної кори.

Закінчіть речення.

7. Спеціальну шкалу, що показує відтинки часу (ери, періоди), на які ділять геологічну історію Землі за певними етапами формування земної кори, рельєфу і розвитку організмів, називають

ДОСТАТНІЙ РІВЕНЬ

8. Встановіть відповідність між повітряними масами і властивостями повітря:

1) екваторіальні;	а) холодне, сухе, прозоре;
2) тропічні;	б) взимку холодне, влітку жарке;
3) помірні;	в) дуже холодне, сухе, прозоре;
4) арктичні.	г) жарке, сухе, запилене;
	д) жарке, вологе.

9. Розташуйте послідовно за висотою гори світу, починаючи від найнижчих:
 а) Гімалаї; б) Кавказ; в) Карпати; г) Кримські.

ВИСОКИЙ РІВЕНЬ

10. Як впливає на клімат переміщення повітряних мас? (Дайте розгорнуту відповідь).

БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ																																																																
<p>У завданнях 1–4 (початковий рівень) правильну відповідь позначайте так: ☐.</p>	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><th style="width: 25%;">А</th><th style="width: 25%;">Б</th><th style="width: 25%;">В</th><th style="width: 25%;">Г</th></tr> <tr><td>1</td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>2</td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>3</td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>4</td><td></td><td></td><td></td></tr> </table>	А	Б	В	Г	1				2				3				4				<p>У завданні 5 (середній рівень) правильну відповідь позначайте так: ☐.</p>	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><th style="width: 25%;">А</th><th style="width: 25%;">Б</th><th style="width: 25%;">В</th><th style="width: 25%;">Г</th></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> </table>	А	Б	В	Г																																					
А	Б	В	Г																																																													
1																																																																
2																																																																
3																																																																
4																																																																
А	Б	В	Г																																																													
<p>Відповідь на завдання 6 та 7 (середній рівень) впишіть у клітинки друкованими літерами.</p>																																																																
6	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> </table>																																																															
7	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> </table>																																																															
<p>У завданні 8 (достатній рівень) правильну відповідь позначайте так: ☐.</p>	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><th style="width: 25%;">А</th><th style="width: 25%;">Б</th><th style="width: 25%;">В</th><th style="width: 25%;">Г</th><th style="width: 25%;">Д</th></tr> <tr><td>1</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>2</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>3</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>4</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> </table>	А	Б	В	Г	Д	1					2					3					4					<p>У завданні 9 (достатній рівень) правильну відповідь позначайте так: ☐.</p>	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><th style="width: 25%;">А</th><th style="width: 25%;">Б</th><th style="width: 25%;">В</th><th style="width: 25%;">Г</th></tr> <tr><td>1</td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>2</td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>3</td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>4</td><td></td><td></td><td></td></tr> </table>	А	Б	В	Г	1				2				3				4																			
А	Б	В	Г	Д																																																												
1																																																																
2																																																																
3																																																																
4																																																																
А	Б	В	Г																																																													
1																																																																
2																																																																
3																																																																
4																																																																
<p>На завдання 10 (високий рівень) дайте розгорнуту відповідь.</p>																																																																
<p>10. _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>																																																																
				<p>Оцінка: _____</p>																																																												

Зміст

Передмова	3
Сходинок навчальних досягнень	4
Основний обсяг знань та вмінь.....	5
Тема №1. Вступ. Закономірності формування природи материків і океанів	7
Тема №2. Африка	15
Тема №3. Австралія. Південна Америка.	23
Тема №4. Антарктида. Північна Америка.....	31
Тема №5. Євразія	39
Тема №6. Океани	47